

Категорія справи № **null: не визначено.**

Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **29.12.2021.** Оприлюднено: **29.12.2021.**

Дата набрання законної сили: **16.12.2021**

Номер судового провадження: **11-164cap21**

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

16 грудня 2021 року

м. Київ

Справа № 11-164cap21

Велика Палата Верховного Суду у складі:

головуючої Рогач Л. І.,

судді-доповідача Грицива М. І.,

суддів Британчука В. В., Власова Ю. Л., Григор'євої І. В., Гудими Д. А., Єленіної Ж. М., Желзного І. В., Золотнікова О. С., Катеринчук Л. Й., Крет Г. Р., Лобойка Л. М., Пількова К. М., Прокопенка О. Б., Ситнік О. М., Сімошенко В. М., Ткача І. В., Штелих С. П.,

за участю секретаря судового засідання Біляр Л. В.,

скаржника ОСОБА_1 ,

представників:

скаржника - адвокатів Придувалова В. В., Селецької О. В.,

Вищої ради правосуддя - Шевчука А. О.,

розглянула в судовому засіданні в режимі відеоконференції скаргу ОСОБА_1 на рішення Вищої ради правосуддя від 11 лютого 2021 року № 332/0/15-21 «Про залишення без змін рішення Першої дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 04 березня 2020 року № 675/1дп/15-20 про притягнення судді Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності» та

ВСТАНОВИЛА:

1. 26 квітня 2021 року ОСОБА_1 оскаржив до Великої Палати Верховного Суду рішення Вищої ради правосуддя (далі - ВРП, Рада) від 11 лютого 2020 року № 332/0/15-21 «Про залишення без змін рішення Першої дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 04 березня 2020 року № 675/1дп/15-20 про притягнення судді Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності» (далі - спірне рішення).

Цим рішенням ВРП погодилася з висновками її Першої Дисциплінарної палати (далі - Перша ДП ВРП, ДП ВРП відповідно) про те, що поведінка судді Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1 свідчить про наявність у його діях складу дисциплінарного проступку, передбаченого підпунктом «б» пункту 1 частини першої статті 106 Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (далі - Закон № 1402-VIII), якими передбачена відповідальність за незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору, який суддя вчинив унаслідок грубої недбалості, і водночас не побачила в цих діях ознак проступку, передбаченого підпунктом «г» пункту 1 частини першої цієї статті (порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості).

2. Суддя ОСОБА_1 вважає рішення ВРП та Першої ДП ВРП такими, що порушують принципи неупередженості, безсторонності, рівності та недискримінаційності всіх перед законом. Вияв порушення цих принципів вбачає в тому, що Рада відверто, чітко й упереджено проігнорувала його доводи та обставини про фактичне безпідставне й немотивоване відкидання дисциплінарним органом його пояснень про невинуватість у скоєнні дій, які автор дисциплінарної скарги трактує як дисциплінарне порушення. Зокрема, дисциплінарний орган не зазначив мотивів, чому відхиляє його клопотання про виклик свідків, приміром свідка ОСОБА_2 , який був у приміщенні Ради, чи про витребування матеріалів цивільної справи № 756/8726/16-ц за позовом ОСОБА_3 до прокуратури м. Києва, Державної казначейської служби України про відшкодування матеріальної шкоди та інших названих ним документів, які виправдовували його дії, хоча мав би надати значення доводам його клопотання і розглянути їх з дотриманням притаманних процедурі судового провадження принципам змагальності, рівності та доказування, і діяти як судова інституція, до яких ВРП та її органи фактично відносяться й мають сприйматися за сутнісними, зовнішньо формальними та змістовно-дієвими критеріями функціонування цієї інституції.

Покликається ОСОБА_1 й на існування підстав про здійснення дисциплінарного провадження стосовно нього неповноважним складом ВРП, оскільки ще до початку засідання дисциплінарний орган обмежив його право знати склад колегії цього органу. На додаток до цього Перша ДП ВРП необґрунтовано відхилила клопотання про припинення дисциплінарного провадження. Зауважує, що за наявності обставин, що викликали сумніви в упередженості ряду членів ВРП, які брали участь у розгляді попередніх скарг на дії судді ОСОБА_1, ВРП своїм рішенням відмовила відвести цих членів ВРП від розгляду скарги, що своєю чергою вказує на існування підстав для скасування оскарженого рішення ВРП.

З погляду скаржника, Перша ДП ВРП та ВРП своєчасно та належним чином не повідомляли його про дати та час засідання цих органів, чим обмежували його право подати заперечення проти пред'явлених звинувачень, ґрунтовно підготуватись до засідань, мати змогу

переконати дисциплінарний орган чи саму ВРП у своїй невинуватості у скоєнні дисциплінарного проступку. Вважає, що такого роду поведінка ВРП та її дисциплінарного органу свідчить про порушення його принципового права на своєчасне отримання рішення та права на своєчасне оскарження такого рішення. Серед іншого, ОСОБА_1 посилається на те, що Перша ДП ВРП рішення від 04 березня 2020 року направила на адресу Оболонського районного суду міста Києва тільки 16 березня 2020 року, хоча відповідно до регламенту ВРП копія цього рішення мала бути вручена або надіслана йому в межах семиденного строку. Повний текст рішення не був оприлюднений на офіційному вебсайті та не надсилався на адресу судді.

ОСОБА_1 доводить далі, що ВРП хибно побачила в його поведінці ознаки деліктної поведінки й помилково кваліфікувала його дії як «дисциплінарний проступок», хоча судоустрійне законодавство, яке містить положення про дисциплінарну відповідальність судді, не дає визначення цього поняття. На думку скажника, до нього застосували дисциплінарне стягнення за дії, які на підставі закону не відносяться до девіантної поведінки, за порушення якої встановлена дисциплінарна відповідальність.

На переконання скажника, ВРП не мотивувала і не спростувала наведених у його скарзі на рішення дисциплінарного органу доводів, на які скажник частково покликається й в скарзі, про:

- те, що доводи автора дисциплінарної скарги (Прокуратура міста Києва) зводяться до відтворення доводів апеляційної скарги на рішення суду, що само по собі не зумовлює настання дисциплінарної відповідальності судді відповідно до вимог частини другої статті 106 Закону № 1402-VIII;

- недотримання дисциплінарним органом правил дисциплінарного провадження та перебирання на себе цим органом повноважень з оцінювання законності судового рішення, ігноруючи при цьому оцінку доказів, яку дав суд першої інстанції на предмет їх належності, допустимості, достовірності, достатності, здійснення судового розгляду з дотриманням вимог процесуального закону, право судді провадити фактичну кваліфікацію обставин справи та вибирати і застосувати належний матеріальний закон до спірних правовідносин;

- встановлену законом заборону притягувати суддю до відповідальності за скасоване рішення;

- брак доказів на підтвердження наявності в діях скажника умислу або недбалості під час ухвалення ним рішення в цивільній справі;

- відкидання аргументів учасника провадження, що стосуються суті спору, та порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів, у доведенні перед судом їх переконливості та здатності заперечити твердження, що певні дії судді негативно вплинули на довіру, а також з'ясувати, у чому виразився підрив довіри до суду.

У цій скарзі до ВРП ОСОБА_1 порушував також питання, подібні до відтворених вище доводів його апеляційної скарги.

З-поміж сказаного скажник виокремлює також, що ВРП порушила його право на захист, оскільки належним чином не реагувала на його прохання не ухвалювати рішення за наслідками розгляду скарги на рішення дисциплінарного органу, позаяк він за станом здоров'я не може брати участь у її розгляді. Вдавалася до інших позапроцедурних форм здійснення дисциплінарного провадження, зокрема, для забезпечення кворуму пленарного складу ВРП просила «дочекатись» члена ВРП. Рада не надала значення документам про його перебування на стаціонарному лікуванні на час розгляду скарги на рішення дисциплінарного органу. Навіть більше, Рада тоді розглянула дисциплінарну справу без участі судді ОСОБА_1 та залишила без змін рішення Першої ДП ВРП, хоча мала б розуміти, що перебування особи на лікарняному через хворобу за вимогами трудового законодавства є поважною причиною для неявки на засідання, яка унеможлиблює прийняття рішення стосовно такої особи.

Перша ДП ВРП та ВРП не зважали на його винятково позитивну характеристику як судді, який сумлінно ставиться до виконання своїх обов'язків, не надали належної оцінки результатам його високого професійного рівня, що підтверджується численними сертифікатами Національної школи суддів України, у якій скажник періодично проходив навчання, довірі до його особи з боку громадськості.

З посиланням на положення цивільного процесуального законодавства, практику Європейського суду з прав людини (далі - ЄСПЛ; Суд) та інші подібні по суті доводи стверджує, що ВРП тим, що відмовила в розгляді його скарги, позбавила його належного способу захисту від стверджуваного порушення права, діяла упереджено, всупереч принципам рівності перед законом, запобігання всім формам дискримінації.

Таке рішення, з погляду скажника, не може залишатися в силі, а підлягає скасуванню.

3. У відзиві на скаргу ВРП зазначає, що немає підстав, передбачених статтею 52 Закону України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII «Про Вищу раду правосуддя» (далі - Закон № 1798-VIII), за яких рішення ВРП, ухвалені за результатами розгляду скарги на рішення Дисциплінарної палати, може бути скасоване. Оскаржуване рішення достатньою (рівною) мірою відповідає критерію обґрунтованості, а зазначені в скарзі обставини ґрунтуються на довільному трактуванні фактичних обставин і норм права, а тому є безпідставними.

ВРП запевняє, що скажник ОСОБА_1 та його представник були належним чином повідомлені про час та місце розгляду скарги, а інформація про призначене засідання своєчасно була оприлюднена на офіційному сайті ВРП.

Повідомила далі, що під час засідання заява про відвід члена ВРП ОСОБА_4 не розглядалась, через те що останній не входив до персонального складу дисциплінарного органу і не брав участі на засіданні цього органу.

4. Факти та обставини, на підставі яких Перша ДП ВРП висувала, що суддя ОСОБА_1 вчинив дисциплінарний проступок, з якими погодилася ВРП, можна викласти так.

Президент України Указом від 09 січня 2003 року № 13/2003 призначив ОСОБА_1 на посаду судді Оболонського районного суду міста Києва строком на п'ять років. Верховна Рада України постановою від 22 травня 2008 року № 300-VI обрала скажника суддею Оболонського районного суду міста Києва безстроково.

23 жовтня 2018 року до ВРП надійшла скарга Прокуратури міста Києва на дії судді Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1

Зі змісту скарги та доданих матеріалів убачалося, що суддя ОСОБА_1 з істотним порушенням норм процесуального закону ухвалив рішення про списання в безспірному порядку з Державної казначейської служби України коштів у розмірі 148 412 392 грн 63 коп.

Під час розгляду справи № 756/8726/16-ц суддя ОСОБА_1 у своєму рішенні не вказав, якими неправомірними (незаконними) діями Прокуратури міста Києва завдано шкоди правам та (або) майну позивачці ОСОБА_3, не мотивував наявності причинного зв'язку між

заподіяною шкодою та протиправними діями правоохоронного органу, вповні не з'ясував наявності порушеного права чи інтересу, за захистом якого особа звернулася до суду.

Автор дисциплінарної скарги вважав, що суддя ОСОБА_1 всупереч вимогам статей 263, 264 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України) у мотивувальній частині рішення суду не надав аргументованої оцінки доводам Прокуратури міста Києва про те, що немає жодних підстав для задоволення позову, чи були порушені і, якщо так, то ким невизнані або оспорені права, свободи чи інтереси, за захистом яких відбулося звернення до суду, мотиви, з яких суд застосовував саме положення статей 216, 1166, 1173 Цивільного кодексу України (далі - ЦК України), мотиви незастосування норм права, на які посилалася Прокуратура міста Києва.

У скаргі висловлено прохання притягнути суддю Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності.

Відповідно до протоколу автоматизованого розподілу між членами ВРП від 06 червня 2019 року скаргу Прокуратури міста Києва передали спочатку члену ВРП ОСОБА_5, а потім 04 жовтня 2019 року члену ВРП ОСОБА_6.

Перша ДП ВРП ухвалою від 04 жовтня 2019 року відкрила дисциплінарну справу стосовно судді Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1.

5. Було встановлено теж, що у провадженні Оболонського районного суду міста Києва з липня 2016 року перебувала цивільна справа № 756/8726/16-ц за позовом ОСОБА_3 до Прокуратури міста Києва, Державної казначейської служби України, третя особа ОСОБА_7, про відшкодування шкоди, завданої діями прокуратури. Протоколом повторного автоматизованого розподілу справ між суддями від 16 травня 2017 року справу передано до провадження судді ОСОБА_1

Позивачка ОСОБА_3 свої вимоги мотивувала тим, що 15 грудня 2010 року між нею та її батьком ОСОБА_8 були укладені договори дарування належних дарувальнику як засновнику 70 % корпоративних прав Товариства з обмеженою відповідальністю «Творча майстерня «Вісак» (далі - ТОВ «ТМ «Вісак»)) та Товариства з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ «Вісак»), які сторони оцінили у 13 090 000 грн і 12 099 680 грн відповідно. З моменту укладання договорів ОСОБА_3 стала учасником цих товариств, про що внесені зміни до установчих документів цих суб'єктів господарювання.

23 червня 2016 року Дніпровський районний суд міста Києва ухвалив рішення у справі № 755/20883/15-ц за позовом ОСОБА_8 до ОСОБА_7, ОСОБА_3, ТОВ «ТМ «Вісак», ТОВ «Вісак», Державної реєстраційної служби України, Міністерства юстиції України, Відділу державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців Оболонського району реєстраційної служби Головного територіального управління юстиції у місті Києві, третя особа ОСОБА_9, про стягнення коштів, визнання недійсним договорів дарування корпоративних прав, скасування державної реєстрації змін до установчих документів, визнання права власності. Своім присудом цей суд визнав недійсними з моменту укладання договори дарування 70 % корпоративних прав ТОВ «ТМ «Вісак» та ТОВ «Вісак» від 15 грудня 2010 року, укладені між ОСОБА_8 та ОСОБА_3; скасував державну реєстрацію змін до установчих документів (статутів) та визнав право власності ОСОБА_8 на 100 % статутного капіталу цих товариств.

Правовими підставами для визнання договорів дарування недійсними став збіг тяжких для ОСОБА_8 обставин, пов'язаних з кримінальним переслідуванням за фактом шахрайського заволодіння чужим майном в особливо великих розмірах, за ознаками злочину, передбаченого частиною четвертою статті 190 Кримінального кодексу України.

У контексті наведених обставин позивачка ОСОБА_3 вважала, що оскільки відчуження корпоративних прав здійснювалося під впливом тяжкої для ОСОБА_8 обставини (кримінального переслідування), що встановлено в судовому порядку, незаконними діями Прокуратури міста Києва їй завдано шкоди в розмірі 148 412 392 грн 63 коп.

25 січня 2018 року Оболонський районний суд міста Києва під головуванням судді ОСОБА_1 позов ОСОБА_3 задовольнив. Стягнув з Державної казначейської служби України відшкодування матеріальної шкоди, завданої діями Прокуратури міста Києва, в розмірі 148 412 392 грн 63 коп. за рахунок коштів державного бюджету шляхом списання в безспірному порядку на користь ОСОБА_3 з єдиного казначейського рахунку Державного бюджету України.

Суд виходив з факту укладення 15 грудня 2010 року між ОСОБА_8 та ОСОБА_3 договорів дарування 70 % корпоративних прав ТОВ «ТМ «Вісак» та ТОВ «Вісак», за якими дарувальник безоплатно передав, а обдаровувана прийняла у власність ці права як засновника вказаних товариств. Суд з'ясував також, що після укладення договорів дарування були вчинені всі дії, спрямовані на реалізацію вказаних договорів, зокрема, були ухвалені рішення загальних зборів учасників товариств, оформлені відповідними протоколами, на підставі яких державний реєстратор зареєстрував зміни установчих документів цих товариств.

Було встановлено також, що Дніпровський районний суд м. Києва, коли ухвалював рішення від 23 червня 2016 року про визнання недійсними з моменту укладення згаданих вище договорів, то виходив з того, що ініціювання та подальше порушення кримінальної справи стосовно ОСОБА_8 були тяжкими обставинами для нього, під впливом яких на край не вигідних умовах він перевласнив (відчужив) повністю безоплатно частину корпоративних прав підприємств, у яких був єдиним засновником із часу їх створення. Реальність загрози втрати майна ОСОБА_8 на момент оцінки й існування тяжких обставин, що виникли у зв'язку з ініціюванням кримінального переслідування, підтверджувалася фактом арешту майна ОСОБА_8, яке надалі очікувало для нього могло підлягати конфіскації та вилученню з його володіння іншим шляхом.

З огляду на положення статей 16, 216, 1166, 1173 ЦК України суд визнав, що обставини ініціювання і надалі порушення кримінальної справи стосовно батька позивачки ОСОБА_8 були тими тяжкими обставинами для нього, під дією яких він вчинив недійсні правочини. Про такі обставини обдарована ОСОБА_3 не відала і, оскільки до настання таких обставин спричинився відповідач, то суд вирішив, що останній внаслідок винних дій завдав значної шкоди позивачці в означеному в судовому рішенні розмірі, який суд встановив за наслідками власного розрахунку. Цю шкоду суд стягнув з Державної казначейської служби України, у зв'язку з її завданням діями Прокуратури міста Києва.

22 травня 2018 року Апеляційний суд міста Києва своєю постановою рішення суду першої інстанції скасував та ухвалив нове, яким відмовив у задоволенні позовних вимог через недоведеність обставин, які суд вважав доведеними, та порушення судом норм матеріального та процесуального права.

З-поміж іншого, суд апеляційної інстанції зазначив, що позивачка не довела, а суд першої інстанції не встановив, що Прокуратура міста Києва вчинила будь-які неправомірні дії, внаслідок яких позивачка зазнала збитків. Позивачка не довела неправомірності дій відповідача, факту спричинення шкоди внаслідок неправомірної поведінки та причинного зв'язку між діями прокуратури та завданою шкодою. Апеляційний суд зважив також на те, що визнання недійсними договорів дарування як таких, що вчинені однією зі сторін під впливом

тяжких обставин, не є доказом вчинення неправомірних дій органом прокуратури. Позивачка не навила будь-яких обґрунтувань щодо можливості відшкодування шкоди у порядку статті 1176 ЦК України, якою передбачено відшкодування шкоди органами прокуратури. Суд апеляційної інстанції відзначив також, що рішення Дніпровського районного суду міста Києва від 23 червня 2016 року у справі № 755/20883/15-ц не встановлює будь-яких преюдиційних обставин щодо протиправності дій органів прокуратури, які б призвели до укладення оспорених договорів дарування, наявності вини прокуратури та причинно-наслідкового зв'язку між діями прокуратури та завданою шкодою. Інших обставин суд не встановив.

Перша ДП ВРП встановила, що хоча Прокуратура міста Києва подала докладні й аргументовані письмові заперечення своєї причетності до укладання договорів дарування корпоративних прав між ОСОБА_8 та ОСОБА_3, однак судові рішення, ухвалені під головуванням судді ОСОБА_1, не містять жодної оцінки аргументів відповідача, викладених у письмовому запереченні та у виступі представника цього відповідача на судовому засіданні 25 січня 2018 року. Це рішення суду не містило визначення, у чому саме полягає неправомірність дій Прокуратури міста Києва, і чому та яких збитків зазнала позивачка, якщо зважити, що за договорами дарування вона отримала частки у двох товариствах безоплатно. У ньому не зазначено про встановлення факту спричинення шкоди внаслідок неправомірної поведінки та причинного зв'язку між діями прокуратури та завданою шкодою.

Перша ДП ВРП звернула увагу на надмірну лаконічність обґрунтування стягнення з відповідача на користь ОСОБА_3 означеної суми коштів, яке, як встановив дисциплінарний орган, обмежувалося лише двома реченнями.

6. З огляду на встановлені обставини Перша ДП ВРП дійшла висновку, що суддя ОСОБА_1, який має значний досвід роботи на посаді судді, допустив істотні порушення норм процесуального права, які не мають характеру суддівської помилки. Вчинив їх внаслідок грубої недбалості та нехтування обов'язками судді, що вплинуло на реалізацію наданих учасникам судового процесу процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків.

Перша ДП ВРП виходила з того, що порушення положень статті 263, 265 ЦПК України мають істотний характер, оскільки названими нормами передбачені вимоги до законності й обґрунтованості судового рішення, необхідності надання мотивованої оцінки кожному аргументу, наведеному учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову. Скоєння цих порушень зумовлено грубою та очевидною недбалістю зі сторони судді ОСОБА_1. Ці дії, а саме допущення грубої та очевидної недбалості під час виконання професійних обов'язків, неефективне та несумлінне використання суддею своїх процесуальних повноважень, вчинення очевидних порушень норм процесуального права, основоположних прав, гарантованих законами та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі - Конвенція), призвели до підризу суспільної довіри до суду.

Зважаючи на характер порушень, допущених суддею ОСОБА_1, Перша ДП ВРП дійшла висновку, що в його діях наявний склад дисциплінарного проступку, передбачені пунктами 1, 2 частини дев'ятої статті 109 Закону № 1402-VIII, а саме суддя допустив поведінку, що порочить звання судді та підризає авторитет правосуддя, які він вчинив, маючи два непогашених дисциплінарних стягнення.

В аспекті наведеного Перша ДП ВРП дійшла висновку, що поставлені за провини скажнику дії охоплюються поняттям істотного дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 1 частини дев'ятої статті 109 Закону № 1402-VIII, оскільки суддя грубо порушив норми процесуального права, не навів мотивів відхилення аргументів відповідача і ухвалив рішення про стягнення значної суми з Державного бюджету України за відсутності фактичних та правових підстав для задоволення позову. При цьому Перша ДП ВРП обґрунтувала, що строк притягнення судді ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності, встановлений статтею 109 Закону № 1402-VIII, не сплинув.

7. ВРП за наслідками розгляду скарги судді ОСОБА_1 на рішення Першої ДП ВРП від 04 березня 2020 року № 675/1дп/15-20 про притягнення судді Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності залишила його без змін.

У цьому рішенні ВРП окреслила перелік питань незгоди з оскарженим рішенням Першої ДП ВРП, які суддя ОСОБА_1 зазначив у скаргі до ВРП на це рішення і які за обсягом та змістом подібні до наведених в скаргі на спірне рішення, і навила мотиви відмови для їх задоволення, повноту, всебічність, обґрунтованість, слушність та правильність яких оспорує суддя ОСОБА_1 з використанням аналогічних скаргі на рішення Першої ДП ВРП мотивів.

8. У судовому засіданні скажник суддя ОСОБА_1 та його представники підтримали доводи скарги й на підставі слушності аргументів скарги просили скасувати спірне рішення.

Представник ВРП просив залишити без змін рішення ВРП й навів доводи на користь своєї позиції аналогічні тим, що викладені у відзиві.

9. Велика Палата Верховного Суду (далі - Велика Палата) перевірила матеріали скарги та матеріали дисциплінарного провадження щодо судді, всебічно і повно з'ясувала всі фактичні обставини справи, на яких ґрунтується скарга, і встановила таке.

Порядок розгляду скарги на рішення Першої ДП ВРП про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді встановлено статтею 51 Закону № 1798-VIII, відповідно до частини першої якої право оскаржити таке рішення до ВРП має суддя, щодо якого ухвалено відповідне рішення.

Статтею 52 Закону № 1798-VIII передбачено порядок оскарження рішення ВРП, ухваленого за результатами розгляду скарги на рішення Дисциплінарної палати, та визначено вичерпний перелік підстав для його скасування, зокрема: 1) склад ВРП, який ухвалив відповідне рішення, не мав повноважень його ухвалювати; 2) рішення не підписано будь-ким зі складу членів ВРП, які брали участь у його ухваленні; 3) суддя не був належним чином повідомлений про засідання ВРП - якщо було ухвалено будь-яке з рішень, визначених пунктами 2-5 частини десятої статті 51 цього Закону; 4) рішення не містить посилань на визначені законом підстави дисциплінарної відповідальності судді та мотиви, з яких ВРП дійшла відповідних висновків.

Велика Палата не раз постулювала, що дисциплінарний розгляд справи повинен передбачати можливість подання апеляції на рішення первинного дисциплінарного органу.

Відповідно до частини першої статті 17 Закону України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди при розгляді справ застосовують Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права.

Згідно з практикою цього Суду «навіть у разі, коли судовий орган, що виносить рішення у спорах щодо «прав та обов'язків цивільного характеру», у певному відношенні не відповідає пункту 1 статті 6 Конвенції, порушення Конвенції не констатується за умови, якщо провадження у вищезазначеному органі «згодом є предметом контролю, здійснюваного судовим органом, що має повну юрисдикцію та насправді забезпечує гарантії пункту 1 статті 6 Конвенції». У рамках скарги за статтею 6 Конвенції для того, щоб визначити, чи мав суд другої інстанції «повну юрисдикцію» або чи забезпечував «достатність перегляду» для виправлення відсутності незалежності в суді

першої інстанції, необхідно врахувати такі фактори, як предмет оскаржуваного рішення, спосіб, у який було винесено рішення, та зміст спору, включаючи бажані та дійсні підстави для оскарження (рішення ЄСПЛ від 09 січня 2013 року у справі «Олександр Волков проти України», пункт 123).

Можливість оскаржити рішення по суті є важливим запобіжником суддівської незалежності та незалежності судової системи в цілому.

Статтею 6 Конвенції встановлено, що справедливість судового рішення вимагає, аби такі рішення достатньою мірою висвітлювали мотиви, на яких вони ґрунтуються. Межі такого обов'язку можуть різнитися залежно від природи рішення і мають оцінюватись у світлі обставин кожної справи. Національні суди, обираючи аргументи та приймаючи докази, мають обов'язок обґрунтувати свою діяльність шляхом наведення підстав для такого рішення. Таким чином, суди мають дослідити основні доводи (аргументи) сторін та з особливою прискіпливістю й ретельністю - змагальні документи, що стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією.

ЄСПЛ у рішенні від 19 квітня 1993 року у справі «Краска проти Швейцарії» визначив, що ефективність справедливого розгляду досягається тоді, коли сторони процесу мають право представити перед судом ті аргументи, які вони вважають важливими для справи. При цьому такі аргументи мають бути «почуті», тобто ретельно розглянуті судом. Іншими словами, суд має обов'язок провести ретельний розгляд подань, аргументів та доказів, поданих сторонами.

Конституційний Суд України в Рішенні від 1 грудня 2004 року № 1-1/2004 у справі про офіційне тлумачення положень частин першої, другої статті 126 Конституції України та частини другої статті 13 Закону України «Про статус суддів» (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу) зазначив, що незалежність суддів є невід'ємною складовою їхнього статусу. Вона є конституційним принципом організації та функціонування судів, а також професійної діяльності суддів, які при здійсненні правосуддя підкоряються лише закону. Незалежність суддів забезпечується насамперед особливим порядком їх обрання або призначення на посаду та звільнення з посади; заборонаю будь-якого впливу на суддів; захистом їх професійних інтересів; особливим порядком притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності; забезпеченням державою особистої безпеки суддів та їхніх сімей; гарантуванням фінансування та належних умов для функціонування судів і діяльності суддів, їх правового і соціального захисту; заборонаю суддям належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, займатися за сумісництвом певними видами діяльності; притягненням до юридичної відповідальності винних осіб за неповагу до суддів і суду; суддівським самоврядуванням.

10. Предметом оскарження до ВРП було рішення її Першої ДП ВРПвід 11 лютого 2020 року про притягнення ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності та застосування до нього дисциплінарного стягнення у виді подання про звільнення з посади судді.

Велика Палата вважає за можливе розглянути вимоги ОСОБА_1, ретельно дослідити дотримання ВРП при прийнятті спірного рішення положень пункту 4 частини першої статті 52 Закону № 1798-VIII, тобто наявність обґрунтованих посилань на визначені законом підстави дисциплінарної відповідальності судді та мотиви, з яких ВРП дійшла відповідних висновків.

11. Статтею 108 Закону № 1402-VIII та частиною другою статті 42 Закону № 1798-VIII встановлено, що дисциплінарні провадження щодо судді здійснюють дисциплінарні палати ВРП.

Відповідно до пункту 1 частини сьомої статті 56 Закону № 1402-VIII суддя зобов'язаний своєчасно, справедливо та безсторонньо розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства.

Підпунктами «б» і «г» пункту 1 частини першої статті 106 Закону № 1402-VIII передбачено, що суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з підстав, зокрема, незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору та/або порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

12. Відповідно до статті 6 Конвенції кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

Згідно зі статтею 2 ЦПК України завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Закріплені статтею 2 ЦПК України завдання та принципи цивільного судочинства реалізуються, зокрема, шляхом ухвалення обґрунтованого та мотивованого судового рішення, яке має відповідати вимогам статті 265 ЦПК України. У мотивувальній частині рішення суду, серед іншого, зазначається мотивована оцінка кожного аргументу, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову, крім випадку, якщо аргумент очевидно не належить до предмета спору, є явно неприйнятним з огляду на законодавство чи усталену судову практику (пункт 3 частини четвертої статті 265 ЦПК України)

За частиною третьою статті 12 ЦПК України кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Суд, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, сприяє учасникам судового процесу в реалізації ними прав, передбачених цим Кодексом (пункт 4 частини п'ятої цієї самої статті).

Вимоги до законності й обґрунтованості судового рішення передбачені частиною першою статті 263 ЦПК України, відповідно до якої судові рішення повинно ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим.

Обґрунтованим є рішення, ухвалене на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні (частина п'ята статті 263 ЦПК України).

Відповідно до пунктів 1-4 частини першої статті 264 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання: чи мали місце обставини (факти), якими обґрунтовувалися вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; чи є інші фактичні дані, які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; які правовідносини сторін випливають із встановлених обставин; яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Згідно із пунктами 1-3 частини четвертої статті 265 ЦПК України у мотивувальній частині рішення зазначаються фактичні обставини, встановлені судом, та зміст спірних правовідносин, з посиланням на докази, на підставі яких встановлені відповідні обставини; докази, відхилені судом, та мотиви їх відхилення; мотивована оцінка кожного аргументу, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову, крім випадку, якщо аргумент очевидно не відноситься до предмета спору, є явно необґрунтованим або неприйнятним з огляду на законодавство чи усталену судову практику.

Таким чином, вмотивованість судового рішення є свідченням того, що: доводи та міркування сторін (учасників) судового процесу були належним чином оцінені та враховані або відхилені судом на підставі конкретно визначених мотивів; усім зібраним у справі доказам (зібраним судом або поданим учасникам справи) було надано належну правову оцінку; надано обґрунтування прийняття (врахування) та відхилення кожного доказу; наведені норми права, якими урегульовані спірні правовідносини, з наданням обґрунтування того, чому ті чи інші правові норми мають бути застосовані у конкретній спірній ситуації, враховуючи попередні два пункти.

Не повинно викликати сумнівів чи заперечень відносно того, що всі судові рішення повинні бути зрозумілими, викладеними чіткою і простою мовою і це є необхідною передумовою розуміння рішення сторонами та громадськістю; для цього потрібно логічно структурувати рішення і викласти його в чіткому стилі, доступному для кожного; судові рішення повинні, у принципі, бути обґрунтованими; у викладі підстав для прийняття рішення необхідно дати відповідь на аргументи сторін та доречні доводи, здатні вплинути на вирішення спору; виклад підстав для прийняття рішення не повинен неодмінно бути довгим, оскільки необхідно знайти належний баланс між стислістю та правильним розумінням ухваленого рішення; обов'язок суддів наводити підстави для своїх рішень не означає необхідності відповідати на кожен аргумент заявника на підтримку кожної підстави захисту; обсяг цього обов'язку суду може змінюватися залежно від характеру рішення.

У справі «Серявін та інші проти України» (заява № 4909/04; від 10 лютого 2010 року; пункт 58) ЄСПЛ зазначив, що національний суд має певну свободу розсуду щодо вибору аргументів у тій чи іншій справі та прийняття доказів на підтвердження позицій сторін. Ще одне призначення обґрунтованого рішення полягає у тому, щоб продемонструвати сторонам, що вони були почуті. Крім того, вмотивоване рішення дає стороні можливість оскаржити його та отримати його перегляд вищестоящою інстанцією (рішення у справі «Hirvisaari v. Finland», заява № 49684/99, пункт 30, від 27 вересня 2001 року). На важливість дотримання судами вимоги щодо мотивованості (обґрунтованості) рішень йдеться також у ряді інших рішень ЄСПЛ (наприклад, «Богатова проти України», «Нечипорук і Йонкало проти України» та ін.).

У пунктах 11, 12 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судові рішення у цивільній справі» від 18 грудня 2009 року № 14 передбачено, що в мотивувальній частині рішення слід наводити дані про встановлені судом обставини, що мають значення для справи, їх юридичну оцінку та визначені відповідно до них правовідносини, а також оцінку всіх доказів, розрахунки, з яких суд виходив при задоволенні грошових та інших майнових вимог; встановлюючи наявність або відсутність фактів, якими обґрунтовувалися вимоги чи заперечення, визнаючи одні та відхиляючи інші докази, суд має свої дії мотивувати та враховувати, що доказування не може ґрунтуватися на припущеннях; у мотивувальній частині кожного рішення має бути наведено також посилання на закон та інші нормативно-правові акти матеріального права (назва, стаття, її частина, абзац, пункт, підпункт закону), у відповідних випадках - на норми Конституції України, на підставі яких визначено права та обов'язки сторін у спірних правовідносинах, посилання на Конвенцію та рішення ЄСПЛ.

13. Зі змісту матеріалів справи № 756/8726/16-ц встановлено, що суддя ОСОБА_1 25 січня 2018 року постановив у ній рішення, не дотримався вимог статей 1166, 1173 ЦК України, відповідно до яких суддя мав встановити, якими неправомірними (протиправними) діями чи бездіяльністю Прокуратури міста Києва позивачці ОСОБА_3 заподіяно збитків у визначеному нею розмірі.

Зі згаданого рішення випливає, що суд взагалі не досліджував наявності причинного зв'язку між діями відповідача стосовно кримінального переслідування ОСОБА_8 та наслідками у вигляді заподіяння шкоди ОСОБА_3 через визнання недійсними договорів дарування корпоративних прав. Поза увагою суду залишилися відомості про те, що порушення кримінальної справи щодо ОСОБА_8 відбулося значно пізніше правочинів, які останній вчинив разом з позивачкою ОСОБА_3, а накладення арешту на майно органами прокуратури не стосувалося майнових активів підприємств, подарованих ОСОБА_3. До того ж, застосовуючи правові наслідки недійсного правочину у вигляді відшкодування шкоди винною стороною, у супереч положенню частини другої статті 216 ЦК України, без очевидних на те підстав визначив такою Прокуратуру міста Києва.

ВРП погодилася з висновками Першої ДП ВРП, що матеріали справи не містять жодного доказу заподіяння Прокуратурою міста Києва шкоди в розмірі, визначеному позивачкою. Слушно дисциплінарний орган також зауважив, що ОСОБА_8 як особа, яка уклала правочин під впливом тяжких для нього обставин у зв'язку з порушенням кримінальної справи, не звертався до суду з вимогою про відшкодування шкоди, спричиненої незаконними діями правоохоронного органу.

Суд під головуванням скажника залишив без будь-якої оцінки наведені відомості, які Прокуратура міста Києва спочатку виклала у відзиві на позовну заяву, а потім висловила на судовому засіданні при обґрунтуванні позиції про те, що немає підстав для задоволення позову.

На думку ВРП, дії з ухвалення судового рішення без зазначення в ньому мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору містять в собі ознаки дисциплінарного проступку, передбаченого підпунктом «б» пункту 1 частини першої статті 106 Закону № 1402-VIII. Рада кваліфікувала такі дії як істотний дисциплінарний проступок відповідно до пункту 1 частини дев'ятої статті 109 цього Закону, оскільки суддя грубо порушив норми процесуального права і таким чином ухвалив рішення про стягнення значної суми коштів з Державного бюджету України за умови, коли не було фактичних та правових підстав для задоволення позову. Такі дії судді свідчать про вчинення ним діяння, яке порочить звання судді та підриває авторитет правосуддя.

Водночас треба зазначити, що ВРП з посиланням на фактичні та юридичні підстави мотивовано не погодилася з кваліфікацією Першої ДП ВРП дій судді ОСОБА_1 за підпунктом «г» частини першої статті 106 Закону № 1402-VIII і визнала її помилковою, оскільки дисциплінарний орган не зауважив, що до матеріалів цивільної справи були долучені письмові заперечення представника відповідача, на судовому засіданні були заслухані представники позивача та представник відповідача, які надавали пояснення по суті позовної заяви та документи, що є в матеріалах цивільної справи. Такого змісту обставини не дозволяють констатувати, що були порушені засади рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості.

Визнання помилковою кваліфікації дій скажника за підпунктом «г» частини першої статті 106 Закону № 1402-VIII ніхто з учасників справи з відомих причин не оспорує.

14. Відповідаючи на низку питань скажника стосовно незаконності та необґрунтованості рішення дисциплінарного органу про скоєння ним дисциплінарного проступку, які той поставив перед ВРП і перелік яких (питань) відтворений у цій постанові вище, Рада, зокрема, визнала, що оцінка правомірності ухваленого суддею рішення не належить до повноважень дисциплінарного органу і не є предметом розгляду ВРП. Погодилася й з тим, що питання помилок щодо фактів та права, яких начебто припустився суд, не належить до компетенції дисциплінарного органу доти, доки такі помилки не вчинені умисно або внаслідок недбалості та/чи не порушують конвенційних прав людини та основоположних свобод, а також з тим, що відповідно до частини другої статті 106 Закону № 1402-VIII скасування або зміна судового рішення не має наслідком дисциплінарну відповідальність судді, який брав участь у його ухваленні, крім випадків, коли скасоване або змінене рішення ухвалено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків.

Водночас ВРП зазначила, що Перша ДП ВРП проаналізувала зміст саме дій скажника під час судочинства в рамках конкретного судового цивільного провадження, зіставила їх з вимогами процесуального закону, які регламентують правомірний порядок здійснення цих дій і які суддя повинен був знати й дотримуватися, а потім виявила, виокремила, визначила в цих діях ознаки порушення вимог процесуального закону, характер та юридична природа яких дозволили побачити в них ознаки порушення конкретно визначеної заборони, вчиненого в формі грубої недбалості, та кваліфікувати його як дисциплінарний проступок.

У спірному рішенні ВРП також означила згадані вище конкретні мотиви незгоди, які суддя ОСОБА_1 у своїй скарзі висунув проти рішення дисциплінарного органу, й навела на них мотиви спростування.

15. Велика Палата вважає, що у спірному рішенні ВРП правильно погодилася з тим, що підстави дисциплінарного правопорушення, які встановила Перша ДП ВРП і які були відтворені в цій постанові, містять достатньо даних для настання дисциплінарної відповідальності. У цьому рішенні Рада проаналізувала їх і надала відповідну правову характеристику з погляду належності до ознак, що утворюють склад дисциплінарного делікту.

ВРП слушно погодилася з рішенням Першої ДП ВРП про те, що порушення, яке вчинив ОСОБА_1, підпадає під правову кваліфікацію, яку сформулювала Перша ДП ВРП.

Рада обґрунтовано схвалила рішення Першої ДП ВРП про відсутність підстав для звільнення судді від дисциплінарної відповідальності.

Рада перевірила і не поставила під сумнів те, що вибір виду дисциплінарного стягнення провадився на підставі характеру вчиненого суддею діяння, відомостей про особу судді та обставин, що впливають на дисциплінарну відповідальність, з розуміння того, що проступок вчинив саме суддя і саме у сфері правосуддя, а також наскільки дії судді під час здійснення провадження у справі були об'єктивними, відповідали вимогам закону.

16. Велика Палата висновує, що наведені в спірному рішенні результати розгляду скарги судді ОСОБА_1 на рішення Першої ДП ВРП вмотивовані, ґрунтуються на належних і допустимих доказах, рішення ухвалене на підставі закону та з урахуванням принципу пропорційності. Передбачених статтею 52 Закону № 1798-VIII обов'язкових підстав для скасування спірного рішення ВРП немає. Рада діяла в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Законом № 1798-VIII.

17. У розумінні положень статті 106 Закону № 1402-VIII, зокрема й підпункту «б» частини першої цієї статті, дисциплінарний орган повинен встановити, які дії здійснив суддя в царині своєї діяльності, якою є сфера правосуддя; як процесуальний закон приписує діяти чи не діяти судді; які рішення має вчинити суддя, а на які встановлені обмеження чи заборона; чи діяв суддя відповідно до закону та відомих нормативних положень і якщо чинив у супереч, то через які причини, якими мотивами керувався. Встановлення кваліфікуючих фактичних обставин дисциплінарного правопорушення, вибір нормативних положень і зіставлення фактичних передумов дисциплінарного проступку з вимогами закону, що встановлюють процедуру здійснення судочинства, виявлення в діях судді невідповідності, відхилення, недотримання чи інших негативних поведінкових факторів, зовнішній вираз яких відображає ставлення свідомості і волі судді до суті та характеру цих дій і дає можливість визначити, чи вчиняв ці дії суддя умисно або через грубу недбалість, утворюють юридичну кваліфікацію фактичних взаємовідносин, формують обсяг та зміст (тіло) діяння. Встановлюються ознаки, що характеризують діяння як дисциплінарний проступок, його негативні наслідки і причинний зв'язок між ними, надається юридична оцінка проступку.

Як згадано вище, у полі зору Ради були, зокрема, конкретні матеріали цивільної справи, суб'єктний склад учасників процесу, вимоги заявлені та сформульовані позивачкою, докази, надані нею на підтвердження позову, мотиви задоволення відшкодування шкоди в повному розмірі наведені суддею, наслідки, що могли настати після ухвалення у справі судового рішення.

Фактичні передумови дисциплінарної відповідальності Рада зіставила з вимогами матеріального та процесуального закону, які встановлюють дії судді під час розгляду справ відповідної категорії, і кваліфікувала їх як дисциплінарний проступок.

Зі змісту спірного рішення не простежується суджень з оцінкою законності рішення, ухваленого скажником. У ньому дисциплінарний орган виокремив конкретні дії судді під час розгляду цієї справи та надав їм юридичну оцінку на предмет наявності в них ознак дисциплінарного делікту.

У зв'язку із цим твердження скажника про те, що спірне рішення є невмотивованим, упередженим, протиправним, необґрунтованим і таким, що не містить посилань на визначені законом підстави дисциплінарної відповідальності судді та мотивів, якими відповідач обґрунтував викладені в оскаржуваному рішенні висновки, є необґрунтованими і не спростовують висновків цієї постанови.

18. У скарзі до ВРП на рішення Першої ДП ВРП суддя ОСОБА_1 навів доводи про його протиправність і необхідність прийняття запропонованого у скарзі рішення. ВРП навела мотиви незгоди з ними, зміст яких викладений у цій постанові. Доводи тієї скарги в основному перекликаються з міркуваннями та вимогами, які містяться в скарзі на спірне рішення.

Велика Палата не вбачає у скарзі судді, яку він до неї подав, доводів чи аргументів, що були б вагомими чи відмінними від наведених у скарзі до ВРП настільки, щоб задовольнити їх та ухвалити нове рішення, яким відмовити у притягненні судді ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності.

19. Велика Палата не вбачає підстав для втручання в спірне рішення через доводи скажника про порушення його права на захист (розгляд справи відбувся без його участі, з обмеженням можливості висловити свою позицію перед Радою).

З хронології, характеру та послідовності дій скажника і Ради під час дисциплінарного провадження, розпочатого стосовно ОСОБА_1, з яких можна визначити роль і значення дій кожного з учасників цього провадження, зокрема, чи обмежила ВРП право скажника на безпосередню участь на засіданні Ради та право надати свої пояснення стосовно висунутого проти нього звинувачення у скоєнні дисциплінарного порушення, можна простежити, що копії актів Ради про відкриття дисциплінарних справ стосовно судді Оболонського районного суду міста Києва ОСОБА_1 надсилались на адресу суду, де працює суддя ОСОБА_1, та оприлюднені на офіційному вебсайті ВРП. На засідання ВРП 16 липня 2020 року адвокатка Бегунова О. О. надіслала клопотання про відкладення розгляду справи у зв'язку з неможливістю прибути в засідання через лікування у період з 10 по 16 липня 2020 року поза межами міста Києва та Київської області. Ця причина була визнана поважною, тому розгляд дисциплінарної справи був відкладений на 27 серпня 2020 року. Засідання ВРП 27 серпня 2020 року теж не відбулось та наступний розгляд справи був призначений на 15 жовтня 2020 року, який вкотре не відбувся, позаяк 13 жовтня 2020 року до ВРП надійшло клопотання захисниці Бегунової О. О. про відкладення розгляду дисциплінарної справи через зайнятість у засіданні Київської дисциплінарної комісії адвокатури, а 29 жовтня 2020 року надійшло клопотання Прокуратури міста Києва про відкладення розгляду справи у зв'язку з неможливістю забезпечити свою участь у режимі відеоконференції.

До початку засідання ВРП 02 грудня 2020 року надійшло клопотання судді ОСОБА_1, у якому він просив відкласти засідання Першої ДП ВРП, призначене на 03 грудня 2020 року, бо згідно з медичними даними знаходиться на амбулаторному лікуванні.

На засідання ВРП 17 грудня 2020 року суддя ОСОБА_1 з'явився, проте без повідомлення причин залишив приміщення дисциплінарного органу. 09 лютого 2021 року суддя ОСОБА_1 знову просив відкласти засідання ВРП, призначене на 11 лютого 2021 року, через перебування на стаціонарному лікуванні. Захисниця Бегунова О. О. поважність причин своєї неявки не повідомила. Перша ДП ВРП не знайшла підстав для відкладення розгляду справи.

ВРП, коли вирішила розглядати справу без участі судді ОСОБА_1, як видно з її аргументації, зважила на неодноразовість відкладення розгляду скарги, тривалість неявки судді ОСОБА_1 на засідання дисциплінарного органу, множинність причин відкладення засідання з ініціативи скаргника. Перша ДП ВРП зважила також на небажання судді скористатися можливостями відеоконференцз'язку для реалізації свого права на участь у дисциплінарному провадженні.

Велика Палата вважає, що наведені обставини не дають можливості визнати, що ВРП протиправно обмежила право судді на участь у засіданні Першої ДП ВРП чи не бажала його почути або заслухати його пояснення з мотивами незгоди з доводами дисциплінарної скарги.

Зовні виглядало так, що суддя ОСОБА_1 насправді наче не проявляв наміру скористатися своїм правом на участь у засіданні Першої ДП ВРП й тому неодноразово ініціював відкладення розгляду справи, попри те, що, за бажання, міг скористатися дозволеними й доступними засобами для реалізації свого права на участь у засіданні Першої ДП ВРП як особисто, так і через свого представника.

20. У світлі викладеного не можна погодитися з твердженнями скаргника про упереджену, небезсторонню чи тенденційну поведінку окремих членів ВРП до позивача, яка у них сформувалася у зв'язку з ухваленням раніше рішень про вчинення ним, ОСОБА_1, дисциплінарних порушень, й через ухвалення яких вони за визначенням не повинні брати участі у розгляді нового звинувачення у скоєнні дисциплінарного правопорушення.

Такого змісту доводи скаргника є об'єктивно неспроможними, оскільки не впливають з положень закону й не містять під собою фактичних передумов.

21. Не можна віднести до вагомих чинників для втручання у спірне рішення посилання ОСОБА_1 на тривале очікування одного із членів ВРП для ухвалення рішення про відкладення дисциплінарного розгляду справи та власне ухвалення такого рішення без участі скаргника, оскільки дії окресленого скаргником змісту ситуативно не призвели до порушення права скаргника на об'єктивний перебіг дисциплінарного провадження й в кінцевому підсумку не вплинули на наслідки об'єктивного розгляду дисциплінарного провадження.

22. Таким, що не підлягають задоволенню, слід визнати твердження ОСОБА_1 про неможливість притягнення його до дисциплінарної відповідальності через брак визначення поняття «дисциплінарний проступок» у судовій практиці.

Положення статті 106 Закону № 1402-VIII встановлюють перелік конкретних обов'язкових вимог та заборон, яких суддя повинен дотримуватися, утримуватися чи виконувати, щоб у разі їхнього порушення нести за це відповідальність, а також описує ознаки складу порушення, за наявності яких настає дисциплінарна відповідальність. Зі змісту положень цієї норми можна визначити підстави та закон, який встановлює дисциплінарну відповідальність за порушення конкретної вимоги чи заборони.

23. Відповідно до частини п'ятої статті 50 Закону № 1798-VII вид дисциплінарного стягнення визначається на основі принципу пропорційності, зокрема, враховуються характер дисциплінарного проступку судді, його наслідки, дані, що характеризують особу судді, ступінь його вини, наявність непогашених дисциплінарних стягнень, інші обставини, що впливають на можливість притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

За пунктом 1 частини восьмої та підпунктом 2 частини дев'ятої статті 109 Закону № 1402-VIII дисциплінарне стягнення у виді подання про звільнення судді з посади застосовується у разі вчинення суддею істотного дисциплінарного проступку, грубого чи систематичного нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді. Істотним дисциплінарним проступком або грубим нехтуванням обов'язками судді, що є несумісним зі статусом судді або виявляє його невідповідність займаній посаді, може бути визнаний, зокрема, факт, коли суддя вчинив дисциплінарний проступок, маючи непогашене дисциплінарне стягнення (крім попередження чи догани), або має два непогашених дисциплінарних стягнення.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 110 цього Закону суддя вважається таким, що не має дисциплінарного стягнення, якщо протягом шести місяців з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді попередження його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню **та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку**.

Відповідаючи на доводи скарги судді ОСОБА_1 відносно правильності обрання стягнення у виді подання про звільнення з посади судді, треба зазначити, що ВРП та її дисциплінарний орган звернули увагу, що Третя ДП ВРП рішенням від 22 листопада 2017 року № 3725/Здп/15-17 застосувала до судді ОСОБА_1 дисциплінарне стягнення у виді попередження. Після дня накладення цього стягнення впродовж шести місяців скаргника не було піддано новому дисциплінарному стягненню. Однак, як убачається з матеріалів, на підставі яких було винесено спірне рішення, Друга ДП ВРП рішенням від 13 лютого 2019 року № 452/Здп/15-19 суддю ОСОБА_1 притягнула до дисциплінарної відповідальності та застосувала стягнення у виді тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя за безпідставне затягування розгляду справи про адміністративне правопорушення, яке мало місце в період з 11 липня по 08 грудня 2017 року, тобто вчиненого ним протягом дії стягнення у виді попередження. Рада надала значення тому, що це діяння мало ознаки продовжуваного делікту, оскільки завершальна (кінцева) дія безпідставного затягування розгляду справи про адміністративне правопорушення відбулася 08 грудня 2017 року, тобто після накладення стягнення у виді попередження за попереднім рішенням дисциплінарного органу від 22 листопада 2017 року.

Дисциплінарний орган слушно зауважив, а ВРП погодилася з цими судженням, що впродовж шестимісячного строку дії дисциплінарного стягнення, накладеного рішенням Третьої ДП ВРП від 22 листопада 2017 року № 3725/Здп/15-17, суддя ОСОБА_1 25 січня 2018 року вчинив дисциплінарний проступок у цій справі, за який його було піддано дисциплінарній відповідальності на підставі рішення Першої ДП ВРП від 04 березня 2020 року № 675/Здп/15-20.

Як убачається з рішення ВРП, визначаючи вид дисциплінарного стягнення, що має бути застосований до судді ОСОБА_1, Рада взяла до уваги як позитивну характеристику судді, наявність двох непогашених дисциплінарних стягнень, стаж роботи на посаді судді понад п'ятнадцять років, так і характер дисциплінарного проступку, який полягає у ставленні до виконання своїх обов'язків з грубою недбалістю.

За таких обставин ВРП та її Перша ДП ВРП правильно застосували до судді ОСОБА_1 дисциплінарне стягнення у виді подання про звільнення з посади судді.

У контексті цього слід визнати необґрунтованим і непереконливим твердження скажника, зокрема, що обраний судді ОСОБА_1 вид дисциплінарного стягнення є надмірно суворим, свавільним чи очевидно несправедливим.

24. Повторюючись зазначимо, що в скаргі суддя ОСОБА_1 покликався на те, що рішення суду під його головуванням у справі № 756/8726/16-ц не спричинило збитків сторонам, що члени ВРП упереджено до нього поставилися, що відтоді як відповідач у судовій справі скористався своїм правом на оскарження судового рішення, права останнього були відновлені.

Велика Палата вважає, що на зазначені доводи скарги містяться відповіді в цій постанові і що ці доводи не спростовують її правових висновків.

Стосовно тверджень скажника про ненастання конкретної шкоди (збитків) від судового рішення, постановленого під його головуванням, через його скасування в апеляційному порядку треба зазначити, що такого змісту твердження (судження) скажника не можуть впливати на правове (юридичне) оцінювання дисциплінарного правопорушення, оскільки вони мають факультативне значення і не охоплюються юридичним складом дисциплінарного проступку. Ненастання конкретної шкоди для сторін чи учасників справи внаслідок порушень заборон, яких суддя повинен дотримуватися відповідно до вимог статті 106 Закону № 1402-VIII, незалежно від суб'єктивних та об'єктивних чинників емоційного сприйняття наслідків порушень, допущених суддею, не означає, що суддя не вчинив дій (не вдавався до бездіяльності) (умисно або внаслідок недбалості), які через специфіку судового провадження в часі та просторі відбуваються раніше (ще до настання або загрози настання шкідливих наслідків) та які набувають рис (властивостей) дисциплінарного правопорушення лише тоді, коли суддя, власне, діє (бездіяльністю), певною послідовністю (черговістю) дій у межах судового провадження, порушує заборони, передбачені цією нормою Закону, і вдається до діяння, достатнього для кваліфікації його як дисциплінарного правопорушення.

Протиправність дій (бездіяльності) судді, які надають їм ознак дисциплінарного правопорушення, визначається змістом порушення, його характером, істотністю, множинністю, силою (очевидністю) факту порушення.

Настання / ненастання шкідливих наслідків для конкретних осіб від порушень, які допустив суддя, перебувають поза межами цих дій; вони впливають на оцінку самого правопорушення, характеризують ступінь і рівень його небезпечності, можуть мати значення для вибору форми відповідальності, але не виправдовують його протиправності. Ненастання означених наслідків або настання результатів, які, приміром, скажник ОСОБА_1 наводить на свій захист у цій справі, самі по собі не вказують на відсутність (не заперечують) факту (складу) дисциплінарного правопорушення, оскільки не спростовують того, що об'єктивно вже стало реальністю (дисциплінарним правопорушенням).

25. Підсумовуючи наведене, Велика Палата вважає, що спірне рішення Ради, яка погодила з рішення її Першої ДП ВРП, не містять підстав для визнання цього рішення незаконним чи необґрунтованим, а звідси не можна визнати обґрунтованими, достатніми та переконливими доводи скарги судді ОСОБА_1 для скасування цього рішення. Отже, у задоволенні скарги ОСОБА_1 слід відмовити.

Керуючись статтями 243, 245, 266, 344, 355, 359 Кодексу адміністративного судочинства України, Велика Палата Верховного Суду

ПОСТАНОВИЛА:

Скаргу ОСОБА_1 на рішення Вищої ради правосуддя від 11 лютого 2021 року № 332/0/15-21, ухвалене за результатами перегляду рішення її Першої Дисциплінарної палати від 04 березня 2020 року № 675/1дп/15-20, залишити без задоволення, а рішення Вищої ради правосуддя від 11 лютого 2021 року № 332/0/15-21 без змін.

Постанова набирає законної сили з дати її прийняття, є остаточною й оскарженню не підлягає.

Головуюча	Л. І. Рогач	
Суддя-доповідач	М. І. Гриців	
Судді:	В. В. Британчук	Г. Р. Крет
Ю. Л. Власов	Л. М. Лобойко	
І. В. Григор'єва	К. М. Пільков	
Д. А. Гудима	О. Б. Прокопенко	
Ж. М. Єленіна	О. М. Ситнік	
І. В. Желєзний	В. М. Сімоненко	
О. С. Золотніков	І. В. Ткач	
Л. Й. Катеринчук	С. П. Штелих	